

2016

A hallgatók nemzetközi mobilitásának akadályai a Miskolci Egyetemen

Erasmus+

Bartha Zoltán

Sáfrányné Gubik Andrea

Miskolci Egyetem

Kutatási jelentés

A hallgatók nemzetközi mobilitásának akadályai a Miskolci Egyetemen

Felmérés a Miskolci Egyetem hallgatóinak nemzetközi részképzéses mobilitásban való részvételét akadályozó tényezőiről

Javaslatok a hallgatói aktivitás fokozására

Közreműködők

Bartha Zoltán (*problémafelvetés, koordináció, kutatási beszámoló összeállítása*)

Krajcsik Zsolt (*hallgatói interjúk*)

Marciniak Róbert (*kutatási koncepció kidolgozása, kérdőív összeállítása és lekérdezése, oktatói interjúk*)

Réthy Gábor (*hallgatói interjúk, címlap*)

Sáfrányné Gubik Andrea (*hallgatói interjúk, kérdőívek kiértékelése, kutatási beszámoló összeállítása*)

Szőke Edit (*problémafelvetés, koordináció*)

Készítette

Bartha Zoltán (zolib@hu.inter.net)

Sáfrányné Gubik Andrea (getgubik@uni-miskolc.hu)

Készült az Európai Unió Erasmus+ programjának támogatásával.

ISBN 978-963-358-114-8

© CC-BY

Kiadó

Miskolci Egyetem TNRT

3515 Miskolc-Egyetemváros

<http://erasmus.uni-miskolc.hu/>

erasmusmiskolc@gmail.com

Kiadásért felelős: tudományos és nemzetközi rektorhelyettes

2016
Miskolc

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Több olyan Uniós és nemzeti célkitűzés ismert, amely az egyetemi hallgatók nemzetközi részképzési mobilitását kívánja erősíteni. Bár ezek egyelőre csak célkitűzésként léteznek, nem kétséges, hogy rövidesen az egyetemek teljesítménymutatói között is megjelennek, és ezáltal hatással lehetnek az egyetem külső megítélésére és finanszírozására. Ezen túlmenően a hallgatói mobilitás erősítése közvetlenül bővíti az egyetemi oktatók és dolgozók külföldi ösztöndíj lehetőségeit, valamint az Egyetem nemzetköziesítésére fordítható Erasmus keretét is.

Összefoglalva az alábbi három szempont teszi szükségessé a Miskolci Egyetem külföldi részképzési aktivitásának fokozását:

1. Uniós-országos célkitűzések
 - a. Leuveni Nyilatkozat: 2020-ban az Európai Felsőoktatási Térség végzős hallgatói legkevesebb 20%-ának kell külföldi tanulmányi vagy képzési tapasztalatokkal rendelkeznie¹.
 - b. Kormányzati elhatározás: Az Oktatási Minisztérium célja, hogy 2023-ra a hazai felsőoktatásban diplomát szerző hallgatók között 10%-ról 20%-ra nőjön azoknak az aránya, akik tanulmányaik során külföldi részképzésben vagy szakmai gyakorlaton vettek részt².
 - c. Jelenleg a miskolci végzős diákok kb. 2%-a rendelkezik külföldi képzési vagy tanulmányi tapasztalattal.
2. Egyetemi fejlesztési stratégia
 - a. A Miskolci Egyetem 2016-ban elfogadott Intézményfejlesztési Tervében kiemelt célként jelenik meg a hallgatók részképzési mobilitásának, ezen belül is az Erasmus mobilitás fokozása.
3. Erasmus programban rejlő lehetőségek
 - a. A szűkülő források mellett az oktatói-dolgozói mobilitási ösztöndíjak a nemzetközi kapcsolatok létrehozásának és ápolásának egyik legfontosabb anyagi eszközei lehetnek. Erre éves szinten 15-20 millió forint áll rendelkezésre, de összege növelhető lenne, amennyiben a hallgatói mobilitási aktivitás javulna.
 - b. A megvalósult mobilitások után az Erasmus program szervezési keretét is biztosít, ami szélesíti és kibővíti az Egyetem nemzetköziesítésre fordítható forrásait.

A jelentésünkben ismertetett felmérést azért indítottuk 2016 elején, hogy feltárjuk a hallgatók nemzetközi mobilitási aktivitásának akadályait, és azok erősítésének lehetőségeit. A felmérés valamennyi egyetemi hallgatóra kiterjedt, de megkérdeztünk a területet jól ismerő oktatókat is. A kutatásban az Egyetemi Erasmus szervezet mellett Marciniak Róbert, Sáfrányné Gubik Andrea, Réthi Gábor és Krajcsik Zsolt vett részt. A 300 ezer forintos költségvetést Erasmus források fedezték.

A kutatás főbb megállapításai az alábbiakban foglalhatók össze.

Azonosított akadály

Általános tájékozottság (Erasmus lehetőségről, koordinátor személyéről) hiánya – gyengébben teljesítő karok (ld. 2. táblázat).

Javaslat a leküzdésére

Aktívabb kari koordinátori hozzáállás, oktatói felelősség a lehetőség népszerűsítésében.

¹ Leuveni Nyilatkozat, 2009, 5. old.

² Palkovics László, 2016.

A hallgatói mobilitás, mint fontos egyetemi cél kommunikációja az oktatók felé, az oktatók támogató hozzáállásának biztosítása (ösztönzésben, vizsgakövetelmények alakításában, tanulmányok beszámításában).

Közvetlenebb kommunikáció, új információs csatornák nagy létszámú hallgatóság elérésére (gólyatáborokban való megjelenés, gerillamarketing, Facebook használata).

Hallgatók (magyar alumni, külföldi) és hallgatói szervezetek (ESN, HÖK) intenzívebb bevonása a népszerűsítésbe.

Azonosított akadály

A külföldön teljesített tárgyak beszámíthatóságának nehézsége, és félelem a tanulmányokban való elcsúszástól.

Javaslat a leküzdésére

Egyértelmű és gördülékeny kreditbeszámítási folyamat kiépítése kari szinten.

Mobilitási ablak – olyan választható tárgyspektrum kialakítása, amibe a külföldi tárgyak széles skálája beszámítható.

Gördülékenyen működő rendszer a beszámított tárgyak Neptunban való regisztrálására.

Azonosított akadály

Sok hallgató még soha nem járt külföldön, és van benne egy természetes tartás a külföldi mobilitástól.

Javaslat a leküzdésére

Kezdőlökés megadása: oktatók által koordinált nemzetközi nyári egyetem, csoportos külföldi látogatások.

Azonosított akadály

Nyelvtudás hiánya.

Javaslat a leküzdésére

Igény esetén nyelvi szintfelmérő és intenzív nyelvi kurzus Erasmus ösztöndíjat elnyert, vagy Erasmus ösztöndíjra pályázó hallgatóknak.

Azonosított akadály

A képzési szintek közül főleg az alacsonyabb létszámú mesterképzésen és doktori képzésen népszerű az Erasmus program.

Javaslat a leküzdésére

Mobilitási ablak – mobilitási félév beépítése az alapképzéses és-vagy mesterképzéses tantervbe.

Erősebb fókusz a mesterhallgatókra a program kommunikációja során.

Nemzetközi mobilitás elvárása a PhD hallgatókkal szemben.

Azonosított akadály

Hallgatói önállóság hiánya.

Javaslat a leküzdésére

Páros, többszemélyes utakat lehetővé tevő partnerszerződések megkötése (csoportos kiutazás).

Erasmus alumni hallgatók bevonása a bizonytalanságok elosztatása, és a kiutazók támogatása érdekében.

Adminisztratív segítség az ügyek (szállásfoglalás, kiutazás megszervezése, külföldi tantárgyak kiválasztása) intézésében; lehetséges segítség forrás: hallgatói mentorok, gyakornokok vagy egyetemi alkalmazott.

Azonosított akadály

Anyagi bizonytalanság: a mérlegelés során az ösztöndíj mértéke és a megélhetési költségek elsődlegesek – az Erasmus csupán részfinanszírozást nyújt.

Javaslat a leküzdésére

Tájékoztatás a várható költségekről, az egyéni hozzájárulás mértékéről, kiegészítő forrásokról és ösztöndíj lehetőségekről (Erasmus alumni fontossága).

Azonosított akadály

Eltérés a hallgatók által preferált országok, és az egyetemünk partnerországainak összetételében.

Javaslat a leküzdésére

Tudatos partnerkeresés az Erasmus kapcsolatokban.

Azonosított akadály

A finanszírozási forma szerint eltérés van a hallgatók között, az Erasmust inkább az állami finanszírozású hallgatók használják.

Javaslat a leküzdésére

A költségtérítéssel hallgatók felé kommunikálni kell, hogy az Erasmus nem jár tanulmányokban való csúszással – a gördülékeny beszámítás feltételeinek kari megteremtése.

TARTALOMJEGYZÉK

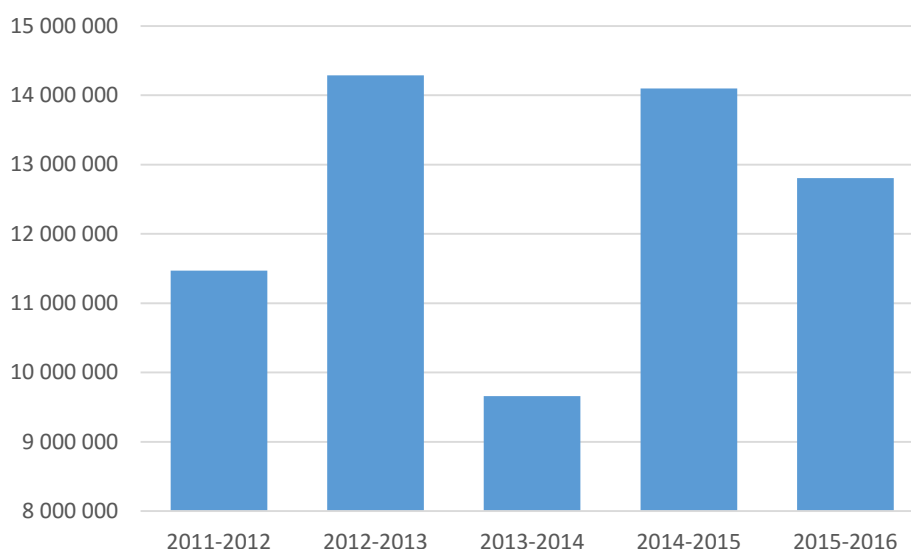
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
HELYZETKÉP	7
PROBLÉMAFELVETÉS	9
A HALLGATÓI MOBILITÁS AKADÁLYAI ÉS ÖSZTÖNZŐI	10
Kérdőívek kiértékelése	10
Mobilitás	10
A hallgatói döntés egyéb szempontjai	13
Akadályozó tényezőket leíró binomiális logisztikus modell	17
Hallgatói interjúk kiértékelése	20
Oktatói interjúk kiértékelése	21
AZ ÉRDEKELTEK FELADATAI	22
Egyetemi Erasmus szervezet	22
Kari Erasmus felelősök	22
Hallgatói szervezet (ESN)	23
FELHASZNÁLT FORRÁSOK	24

HELYZETKÉP

Jelen felmérés az Erasmus+ program mobilitási szárnyára koncentrál, azon belül is a programországok közötti (EU tagországok, továbbá Izland, Liechtenstein, Macedónia, Norvégia és Törökország) mobilitási típusra (továbbiakban: hagyományos Erasmus). Mind elérhetőségét, mind költségvetését tekintve a hagyományos Erasmus a legjelentősebb Erasmus pillér egyetemünk számára.

A hagyományos Erasmus forrásokra a Miskolci Egyetem hétévente nyújt be főpályázatot. Ilyen főpályázatot legutóbb 2014-ben nyert el az egyetem. Az egyes években felhasználható keretekre minden évben pályázni kell, de ez nagyrészt formalitás; az elnyert összeg főként a korábbi években megvalósított mobilitások számától és minőségétől függ. Egyetemünk az elmúlt 5 évben évente 200-300 ezer eurós keret felett rendelkezhetett. Ez az összeg három csoportra oszlik:

1. Kiutazó hallgatók külföldi mobilitási ösztöndíjai – másra nem csoportosítható át;
2. Kiutazó oktatók és adminisztratív dolgozók külföldi mobilitási ösztöndíjai – 100%-ban átcsoportosítható hallgatói mobilitásra;
3. Erasmus szervezési keret, ami minden kifelé irányuló megvalósult mobilitás után 350 eurót jelent (100 fő fölött 200 eurót), és 50%-ban átcsoportosítható az előző két típus javára.

1. ÁBRA: A HAGYOMÁNYOS ERASMUSBÓL OKTATÓI-DOLGOZÓI ÖSZTÖNDÍJAKRA FORDÍTOTT ÖSSZEGEK AZ ELMÚLT ÖT TANÉVBEN (FORINTBAN)

Forrás: Erasmus Mobility Tool

A hagyományos Erasmus egyetemünk és dolgozói számára két nagy előnyt kínál:

1. Lehetőséget nyújt a külföldi szakmai kapcsolatok kiépítésére és ápolására, aminek különösen forráshiányos időszakokban van nagy jelentősége. E mellett nem elhanyagolható kiegészítő ösztöndíjat juttat azoknak az alkalmazottaknak, akik beszélnek idegen nyelveket és kiemelkedő teljesítményt mutatnak fel (az elmúlt öt tanévben az egyetemi oktatóknak és dolgozóknak nyújtott támogatásokról ld. az 1. ábrát).
2. A szervezési keret révén szélesíti az egyetem nemzetközi megjelenésének lehetőségeit. A szervezési keretből az eddigiekben oktatói-dolgozói ösztöndíjakat támogattunk (átcsoportosítással), valamint az

egyetemet népszerűsítő füzetek, szórólapok, honlapok létrehozását, megjelenését finanszíroztuk belőle. A keret egy számottevő részét a Miskolcra érkező részképzéses hallgatók programjainak támogatására használjuk, ami nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a rendszeres megkérdezéseink által is igazolt módon pozitív élményekkel térnek haza a Miskolcon tanuló vendégdiákok (a 2016 májusában zárt megkérdezés szerint a válaszadók 80%-a javasolná Miskolcot diáktársainak és barátainak).

PROBLÉMAFELVETÉS

A hagyományos Erasmusban elnyerhető források a jelenleginél lényegesen nagyobbak is lehetnének. A felhasználható keret alapvetően a korábbi években megvalósult, Miskolcra irányuló mobilitások számától függ. Ezen belül is meghatározó jelentősége van a hallgatói mobilitásnak, hiszen az egész Erasmus program a hallgatói részképzés köré szerveződik. A Miskolci Egyetem számára a kifelé irányuló hallgatói mobilitás erős szűk keresztmetszetet képez. Bár jelentős forrásaink állnak rendelkezésre, immár harmadik éve kevesebb hallgató jelentkezik külföldi ösztöndíjra, mint ahányat támogatni tudnánk.

2016 februárjában azzal a céllal indítottunk felmérést a Miskolci Egyetem valamennyi hallgatója körében, hogy az alacsony hallgatói mobilitás okait feltárjuk. Kétféle megkérdezést alkalmaztunk:

1. Az Evasys rendszerben online kitölthető kérdőívet, amire 225 hallgatói válasz érkezett.
2. Személyes interjúkat, amire egyrészt 15 hallgatót választottunk ki a kérdőív válaszadói közül, másrészt 5, az Erasmus programban aktív oktatót is megkerestünk.

A felmérés technikai részleteit az 1. táblázat tartalmazza.

1. TÁBLÁZAT: 2016-OS FELMÉRÉS AZ ERASMUS MOBILITÁS AKADÁLYAIRÓL

Szakasz	Időszak	Felelős	Költségvetés
Problémafelvetés	2016. január	Bartha Zoltán Marciniak Róbert Szőke Edit	0 Ft
Koncepció megfogalmazása	2016. február	Marciniak Róbert	16.065 Ft
Kérdőív összeállítás, lekérdezés (225 válaszadó)	2016. március	Marciniak Róbert	21.420 Ft
Interjúk előkészítése	2016. április	Marciniak Róbert	16.065 Ft
Interjúk lefolytatása, lejegyzése, kiértékelése (15 hallgatói és 5 oktatói interjú)	2016. május	Krajcsik Zsolt Marciniak Róbert Réthi Gábor Sáfrányné Gubik Andrea	200.813 Ft
Hallgatói díjak kiosztása	2016. május	Bartha Zoltán Szőke Edit	50.000 Ft
Kérdőív kvantitatív elemzése	2016. június	Sáfrányné Gubik Andrea	0 Ft
Kutatási beszámoló, javaslatok összeállítása	2016. június	Bartha Zoltán Sáfrányné Gubik Andrea	0 Ft
Teljes költségvetés			304.363 Ft

Forrás: Saját szerkesztés

A felmérés teljes költségvetését (a közreműködők díjazását, és annak TB és adóterheit, valamint a hallgatói díjakat) a hagyományos Erasmus szervezési kerete fedezte.

A HALLGATÓI MOBILITÁS AKADÁLYAI ÉS ÖSZTÖNZŐI

Kérdőívek kiértékelése

Az Evasys rendszerben elérhető online kérdőívet az egyetem valamennyi hallgatójához (több mint 8000 fő) eljuttattuk. Összesen 225 értékelhető válasz érkezett vissza. A válaszadási arány alacsony, valamint a kérdőív kitöltését nagyobb arányban kezdték meg az Erasmus+ mobilitást ismerő hallgatók. Főként ez utóbbi tény erősen befolyásolja a kapott eredményeket. Összefoglalóan megállapítható:

1. Jellegzetes kari különbségek figyelhetők meg az aktivitásban, az információkkal való ellátottságban és az akadályok észlelésében, viszont kari eltérések hátterében egyéb magyarázó tényezők húzódnak meg (a koordinátor ismertsége, Erasmusszal kapcsolatos informáltság, nyelvtudás mértéke);
2. Az alapképzéses hallgatók kevesebbet utaznak, nagyobb akadályokat érzékelnek, mint a mesterhallgatók. Magyarázatként a BSc hallgatók alacsonyabb nyelvtudása is megjelenik, mint korlátozó tényező, akárcsak a tanulmányok nagyobb fontossága (időben végezzenek, tárgyak beszámíthatósága);
3. Főként a nappali képzésben részt vevők pályáznak a hagyományos Erasmusra.
4. Az utazás anyagi kérdései, a tájékozottság, a korábbi külföldi tapasztalatok, a nyelvtudás, a külföldi tanulmányok beszámíthatósága és a tanulmányokban való elcsúszás a legfontosabb befolyásoló tényezők.

A mintáról röviden

A mintába összesen 225 értékelhető kérdőív került bele. A megkérdezettek karok szerinti megoszlását a 2. táblázat mutatja.

2. TÁBLÁZAT: A MINTA KAROK SZERINTI MEGOSZLÁSA³

Kar	fő	Megoszlás (%)
<i>ÁJK</i>	31	13,8
<i>BBZI</i>	3	1,3
<i>BTK</i>	42	18,7
<i>EK</i>	15	6,7
<i>GEIK</i>	60	26,7
<i>GTK</i>	47	20,9
<i>MAK</i>	10	4,4
<i>MFK</i>	17	7,6
<i>Összesen</i>	<i>225</i>	<i>100,0</i>

Forrás: Saját szerkesztés

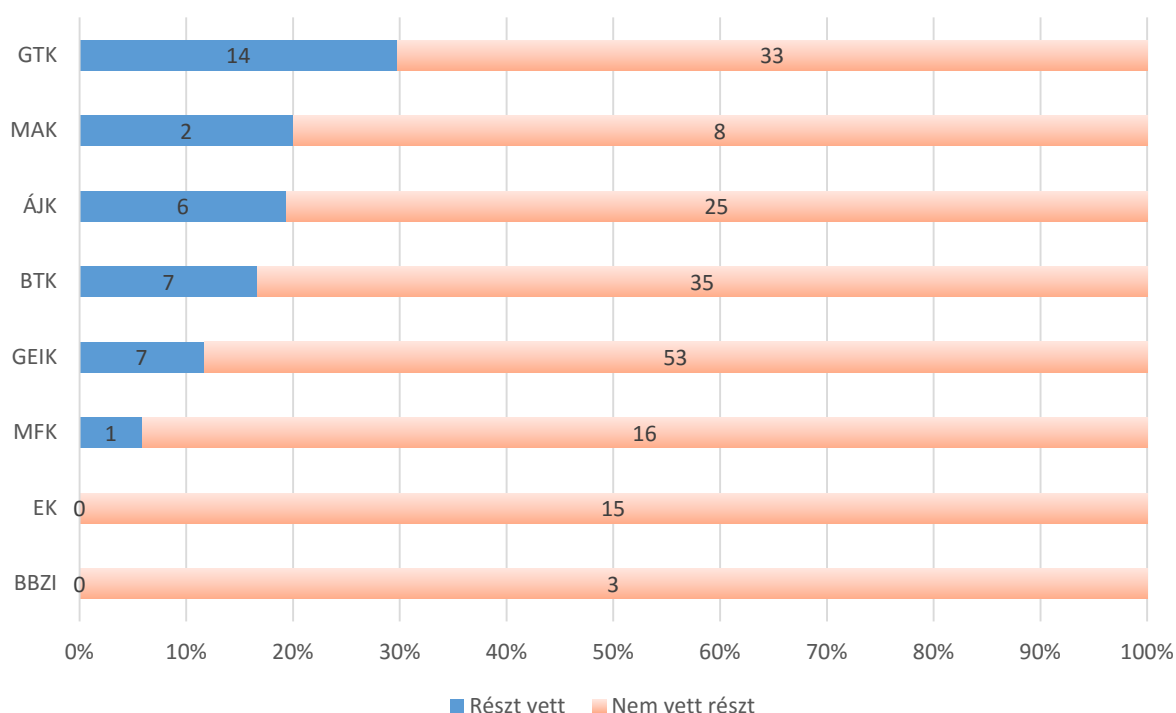
Képzési szintek szerint a hallgatók döntő hányada (61,8 százalék) alapképzéses tanulmányokat folytat, 31,6 százalékuk mesterképzési szinten tanul. A mintába mindössze 9 PhD hallgató (4 százalék) és 6 felsőoktatási szakképzéses (FOSZK) hallgató (2,7 százalék) került. Képzési forma szerint a hallgatók nagyobbik hányada

³ ÁJK – Állam- és Jogtudományi Kar; BBZI – Bartók Béla Zeneművészeti Intézet; BTK – Bölcsészettudományi Kar; EK- Egészségügyi Kar; GEIK – Gépészmérnöki és Informatikai Kar; GTK – Gazdaságtudományi Kar; MAK – Műszaki Anyagtudományi Kar; MFK – Műszaki Földtudományi Kar.

nappali - állami finanszírozású (55,1 százalék). Nappali – költségtérítéses tanulmányokat folytat a megkérdezettek 22,7 százaléka, 13,3 százalék levelező – költségtérítéses, a további 8,9 százalék levelező - állami finanszírozású. A mintába került hallgatók 60 százaléka nő.

Mobilitás

A megkérdezett hallgatók 16,4 százaléka vett már részt mobilitási programban. A GTK hallgatói a legaktívabbak, itt a válaszadók 29,8 százaléka vett már részt nemzetközi mobilitási programban. Ezt követi az AJK (19,4%), a BTK (16,7%) és a GEIK (11,7%).

2. ÁBRA: AZ ERASMUS+ MOBILITÁSI PROGRAMBAN RÉSZT VEVŐK ARÁNYA KAROK SZERINT

Forrás: Saját szerkesztés

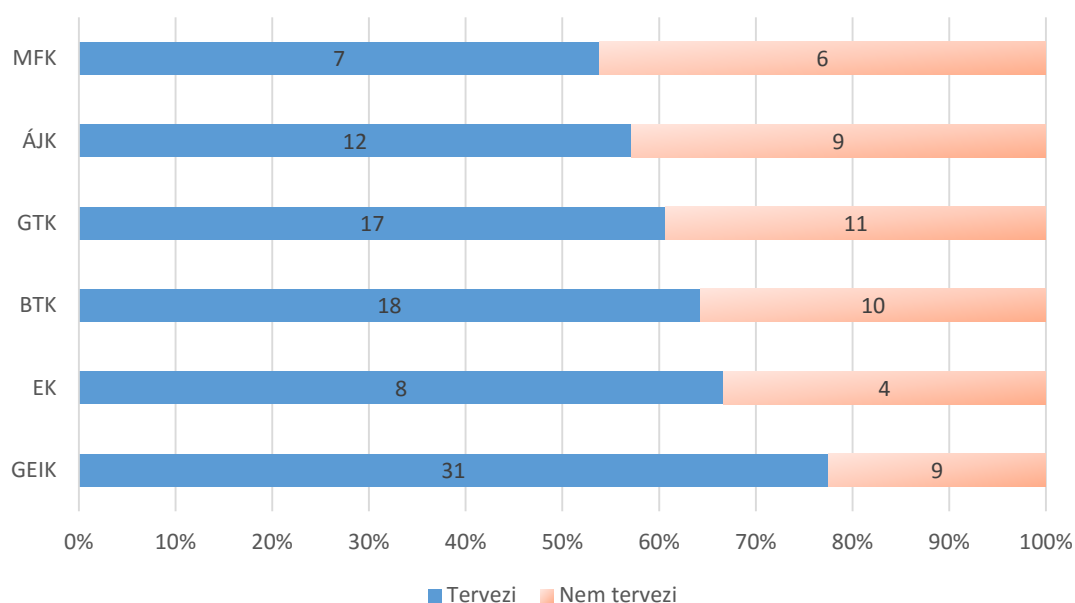
Az Erasmus+ mobilitási lehetőség ismertségében kari eltéréseket tapasztalunk (3. táblázat). A GTK és az AJK hallgatói a legtájékozottabbak, legkevésbé pedig az EK és a GEIK hallgatói. Jóval nagyobbak az eltérések az Erasmus+ kari koordinátor személyének az ismertségét illetően. Itt is a GTK jár az élen, a megkérdezett hallgatók 72,3 százaléka ismeri a kari koordinátort, rosszul tájékozottak viszont az EK és a GEIK hallgatói (26,7 százalék). A legrosszabb statisztikákat a központi Erasmus+ adminisztráció ismertsége esetén kaptuk. A GTK és az AJK viszonylag jól teljesít, itt a hallgatók 55,3 és 38,7%-a adott pozitív választ. Egyes karok esetén azonban a hallgatók zöme rosszul tájékozott ezekben a kérdésekben.

**3. TÁBLÁZAT: AZ ERASMUS+ MOBILITÁSI LEHETŐSÉGEK, VALAMINT KARI ÉS KÖZPONTI ADMINISZTRÁCIÓ ISMERETE
KAROK SZERINT**

Kar	Válasz	Ismeri-e a/az...		
		Erasmus+ mobilitási lehetőségeket	kari Erasmus+ koordinátort	központi Erasmus+ adminisztrációt
ÁJK	31	71,0%	54,8%	38,7%
BTK	42	61,9%	31,0%	35,7%
EK	15	53,3%	26,7%	13,3%
GEIK	60	55,0%	26,7%	28,3%
GTK	47	83,0%	72,3%	55,3%
MAK	10	60,0%	50,0%	20,0%
MFK	17	58,8%	64,7%	23,5%

Forrás: Saját szerkesztés

A mobilitási programba eddig be nem kapcsolódó hallgatók 65 százaléka tervez nemzetközi mobilitást tanulmányai alatt. A 3. ábra a karok szerinti érdeklődést mutatja. Jól látható, hogy a hallgatói érdeklődés azokon a karokon is adott, ahol alacsony arányú az Erasmusba bekapcsolódott hallgatók létszáma.

3. ÁBRA: A PROGRAMBA EDDIG BE NEM KAPCSOLÓDOTT HALLGATÓK MOBILITÁSI TERVEI KAROK SZERINT

Forrás: Saját szerkesztés

Képzési szint szerint a mesterhallgatók a legaktívabbak, 23,9 százalék vett már részt mobilitási programban. Az alapképzéses hallgatók aktivitása átlag alatti, mindössze 12,2 százalék válaszolt igennel a kérdésre. A kérdőívet kitöltő PhD hallgatók aktivitása magas (22,2%), a FOKSZ hallgatók aktivitása pedig átlagos, ugyanakkor mindkét esetben túl kevés a válasz ahhoz, hogy a hallgatók szélesebb körére következtetéseket vonhassunk le. A válaszok megerősítik, hogy képzési szint szerint az MSc és a PhD hallgatók tekinthetők leginkább az Erasmus+ programok potenciális célcsoportjának.

A finanszírozási forma is meghatározó a nemzetközi mobilitás alakulásában. Az állami finanszírozású hallgatók mobilitása meghaladja a költségtérítéses hallgatókét. Az előbbi esetében a válaszadók 18,1 százaléka, az

utóbbinál 13,6 százalék válaszolt igennel a kérdésre. A költségtérítéses hallgatókra nagyobb nyomásként nehezedik a képzési idő tartása, ezt a későbbi kérdések is megerősítik.

Úgy tűnik, hogy az Erasmus+ mobilitás egyik jelentős befolyásolója az, hogy a hallgató járt-e már egyéb célból külföldön. Szignifikáns összefüggés adódott a korábbi külföldi utak száma és az Erasmus utak igénybevételi valószínűsége között (Cramer's $V=0,249$; $p=0,01$). Minél több külföldi útról számoltak be a megkérdezett hallgatók, annál nagyobb hányaduk számolt be egyúttal hallgatói mobilitásról is.

A hallgatói döntés egyéb szempontjai

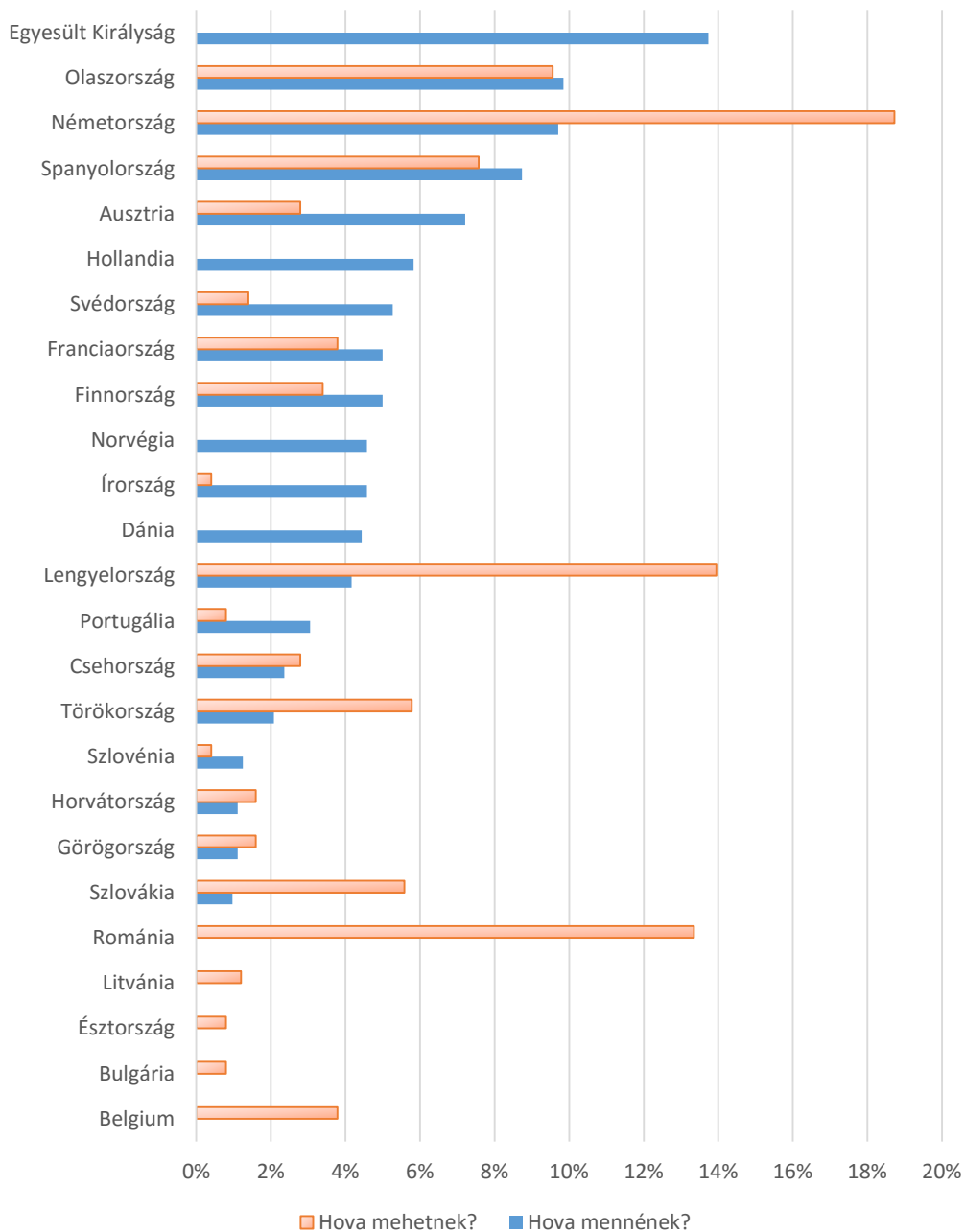
A legfontosabb szempont a mobilitásra vonatkozó döntésben a válaszadók szerint az ösztöndíj mértéke és a megélhetés költsége. Ezt követi a befogadó ország biztonsága és az egyetem megfelelő tárgy kínálata. A válaszok alapján a legkevésbé a távolság és az éghajlat számít a döntés során (ld. 4. ábra).

4. ÁBRA: AZ ERASMUS+ MOBILITÁSI PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTELT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Forrás: Saját szerkesztés

A hallgatók által preferált célországok az Egyesült Királyság (99 válasz), Olaszország (71), Németország (70) és Spanyolország. (63). Jelenleg Németországba (94), Lengyelországba (70) és Romániába (67) mehet a legtöbb hallgató. Preferált célpont lenne az Egyesült Királyság, Hollandia, Norvégia, Dánia, Ausztria, de ezekkel az országokkal egyáltalán nincs, vagy csak nagyon kevés megállapodása van a Miskolci Egyetemnek. Romániával, Lengyelországgal, Szlovákiával és Törökországgal viszont lényegesen nagyobb a mobilitási keretünk, mint amit a hallgatói preferenciák mutatnak (5. ábra).

5. ÁBRA: ÖSSZEÁLLÍTÁS ARRÓL, HOGY HOVA UTAZNÁNAK SZÍVESEN A MEGKÉRDEZETT HALLGATÓK, ÉS HOVA UTAZHATNAK AZ ÉGYETEM KÉTOLDALÚ MEGÁLLAPODÁSAI ALAPJÁN (ADATOK AZ ÖSSZES ELEMSZÁM SZÁZALÉKÁBAN)

Forrás: Saját szerkesztés

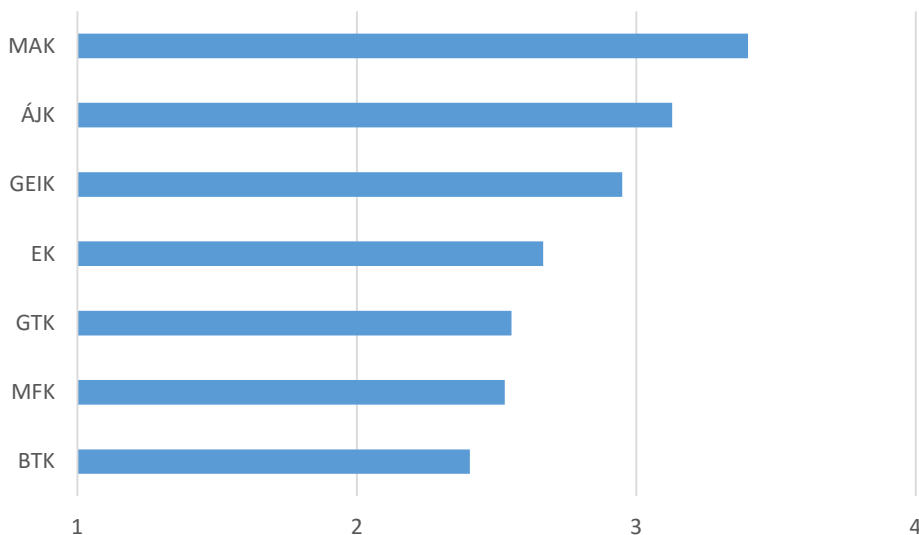
Az elbizonytalanító tényezők között szintén anyagi okok szerepelnek az első helyen. Ezt tanulmányi okok követik, így a tanulmányokban történő elcsúszástól való félelem és a tárgyak beszámíthatóságától való félelem.

6. ÁBRA: AZ ERASMUS+ MOBILITÁSI PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTELT BEFOLYÁSOLÓ ELBIZONYTALANÍTÓ TÉNYEZŐK

Forrás: Saját szerkesztés

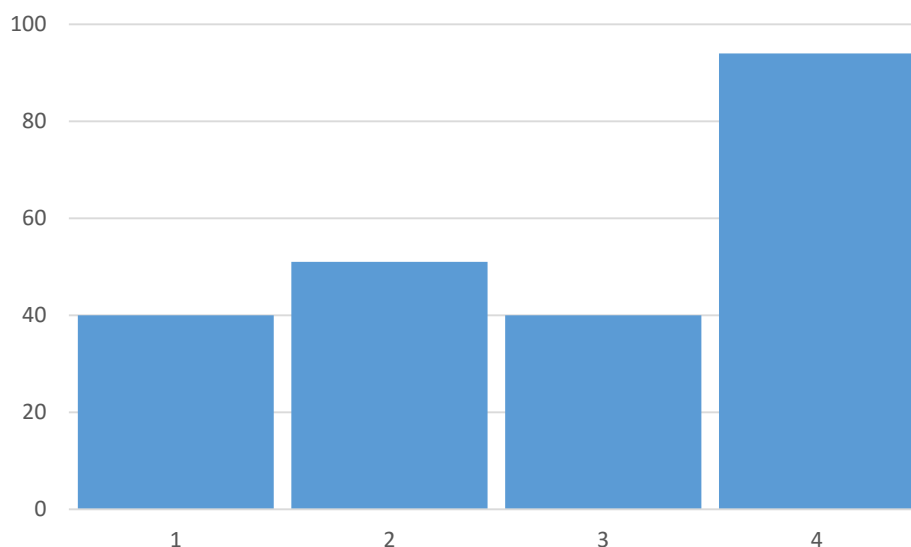
A befolyásoló tényezők eltéréseket mutatnak karok szerint, ugyanakkor ezek közül csak a tanulmányokban való elcsúszás esetén tapasztaltunk szignifikáns összefüggést ($\eta^2=0,243$, $p=0,06$). A MAK, az ÁJK és a GEIK hallgatói értékelik az átlagnál nagyobbban ennek a tényezőnek a jelentőségét.

7. ÁBRA: A TANULMÁNYOKBAN VALÓ ELCSÚSZÁS, MINT ELRETTENTŐ TÉNYEZŐ, KAROK SZERINTI MEGOSZLÁSBAN

Forrás: Saját szerkesztés

A nyelvtudását a többség nem látja problémásnak. Mindössze 40-en érzik úgy, hogy nagyon csökkenti a mobilitási hajlandóságukat.

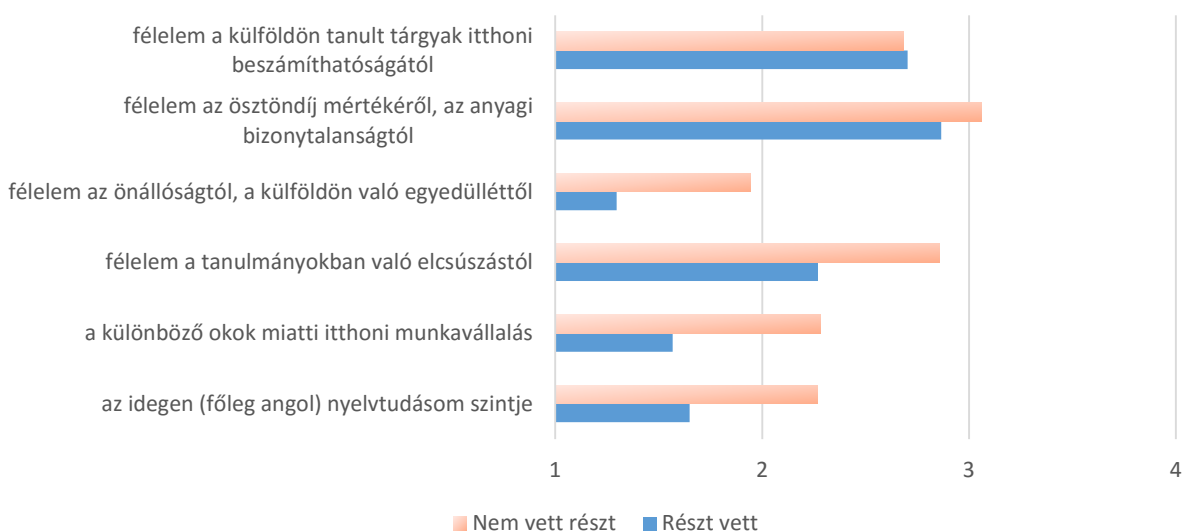

8. ÁBRA: NYELVTUDÁS MEGÍTÉLÉSE (1-4-IG TERJEDŐ LIKERT SKÁLÁN)

Forrás: Saját szerkesztés

Az elbizonytalanító tényezőket elsősorban azok a hallgatók értékelték magas pontszámmal, akik nem vettek még részt nemzetközi mobilitásban. Az Erasmus +mobilitásban részt vevők és részt nem vevők között az alábbi elbizonytalanító tényezők megítélésében van szignifikáns eltérés:

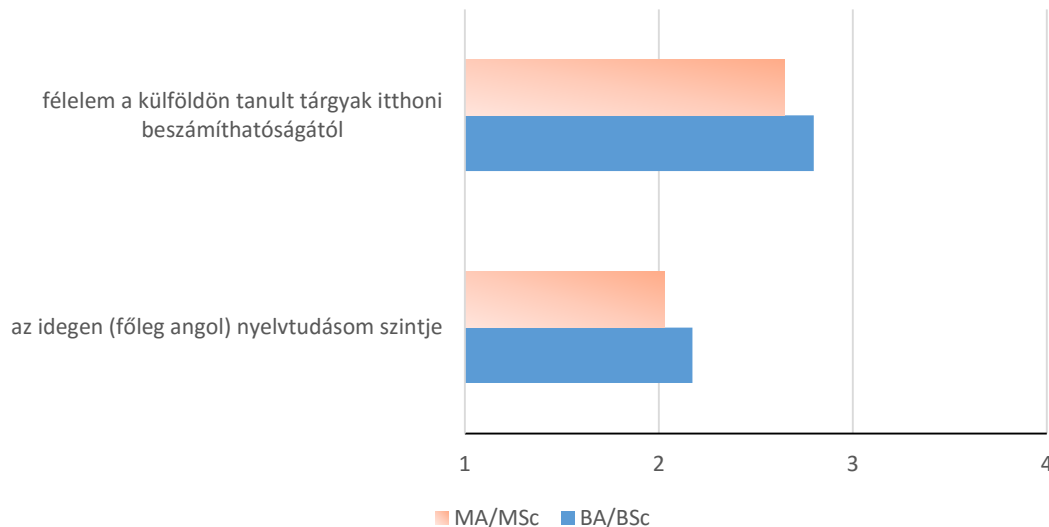
- az idegen (főleg angol) nyelvtudásom szintje;
- a különböző okok miatti itthoni munkavállalás;
- félelem a tanulmányokban való elcsúszástól;
- félelem az önállóságtól, a külföldön való egyedüllétől.

8. ÁBRA: AZ ERASMUS+ MOBILITÁSI PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTELT BEFOLYÁSOLÓ ELBIZONYTALANÍTÓ TÉNYEZŐK MEGÍTÉLÉSE A PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTEL SZERINT

Forrás: Saját szerkesztés

Képzési szint szerint szintén adódnak eltérések. Az alapképzéses hallgatók nagyobbban értékelik az egyes tényezők szerepét a mesterhallgatókkal összevetve. Szignifikáns eltérést a nyelvtudás esetén tapasztalunk, valamint a külföldön tanult tárgyak itthoni beszámíthatósága esetén.

9. ÁBRA: AZ ERASMUS+ MOBILITÁSI PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTELT BEFOLYÁSOLÓ ELBIZONYTALANÍTÓ TÉNYEZŐK KÉPZÉSI SZINT SZERINT (AHOL SZIGNIFIKÁNS ELTÉRÉS MUTATKOZIK)

Forrás: Saját szerkesztés

Akadályozó tényezőket leíró binomiális logisztikus modell

Az egyes, korábban elemzett befolyásoló tényezők együttes magyarázó erejének vizsgálata érdekében binomiális logisztikus regressziót számítottunk. A modell erénye, hogy alacsony mérési szintű függő változó esetén is alkalmazható, amely esetünkben a „Vett-e már részt korábban (vagy éppen most) a Miskolci Egyetem által szervezett Erasmus+ mobilitási programban?” kérdés volt, ahol igen és nem válaszlehetőség adódott. A független változók folytonos és kategoriális változók egyaránt lehetnek. Esetünkben a következő változókkal kezdtük meg az elemzést:

- Melyik karon tanul? (kar)
- Milyen képzési szinten? (szint)
- Milyen képzési formában tanul? (forma)
- Ismeri-e a kari Erasmus+ koordinátorát? Tudja-e kihez forduljon személyesen, ha segítségre van szüksége? (koord)
- Elmúlt öt évben hány alkalommal járt bármilyen célból külföldön? (kulfold)
- Az idegen (főleg angol) nyelvtudás szintje (idnyelv)
- Félelem a tanulmányokban való elcsúszástól (elcsuszas)
- Félelem az önállóságtól, a külföldön való egyedüllétől (onallosag)
- Félelem az ösztöndíj mértékéről, az anyagi bizonytalanságtól (anyagiak)
- Félelem a külföldön tanult tárgyak itthoni beszámíthatóságától (beszamithatosag)

Az egyes változókat Forward módszerrel léptettük a modellbe, aminek a lényege, hogy lépésről lépésre a szignifikáns változókkal bővítjük a modellt. Ezen belül is a feltételes (Conditional) statisztika alapján történt a változók bevonása.

A 4. táblázat a modellbe belépő változókat és a belépés sorrendjét mutatja meg, feltüntetve az egyes változók szignifikancia szintjeit is.

4. TÁBLÁZAT: A NEMZETKÖZI MOBILITÁS BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐI

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	koord	3,477	,743	21,899	1	,000	32,348
	Constant	-2,842	,826	11,826	1	,001	,058
Step 2 ^b	koord	3,356	,747	20,158	1	,000	28,670
	kulfold	-1,001	,365	7,520	1	,006	,368
	Constant	-,367	1,211	,092	1	,762	,693
Step 3 ^c	koord	3,401	,753	20,392	1	,000	29,991
	kulfold	-,926	,373	6,158	1	,013	,396
	elcsuszas	,400	,177	5,084	1	,024	1,491
	Constant	-1,626	1,343	1,465	1	,226	,197
Step 4 ^d	koord	3,443	,760	20,539	1	,000	31,272
	kulfold	-,829	,385	4,632	1	,031	,437
	idnyelv	,446	,220	4,087	1	,043	1,561
	elcsuszas	,372	,180	4,286	1	,038	1,451
	Constant	-2,678	1,470	3,321	1	,068	,069
Step 5 ^e	koord	3,756	,857	19,222	1	,000	42,774
	kulfold	-,818	,392	4,353	1	,037	,441
	idnyelv	,508	,232	4,775	1	,029	1,662
	elcsuszas	,373	,182	4,203	1	,040	1,452
	szint			5,305	3	,151	
	szint(BA/BSc)	3,056	1,398	4,781	1	,029	21,253
	szint(MA/MSc)	2,600	1,419	3,357	1	,067	13,460
	szint(PhD)	2,884	1,646	3,070	1	,080	17,878
	Constant	-5,974	2,263	6,967	1	,008	,003

Forrás: Saját számítások

A modell magyarázóereje 46,6 százalék (Nagelkerke $R^2=0,466$). A Wald statisztika szignifikancia szintjei meggyőznek minket arról, hogy az egyes változók modellbe való bevonása indokolt, mert a nemzetközi mobilitás alakulásában egyenként is szignifikáns részt testesítenek meg (azaz a többi változó kontroll alatt tartása mellett is szignifikáns marad a magyarázó erejük).

Hogy mennyire jelentős az adott változó szerepe a modellben, arról az esélyhányados (Exp (B) igazít el minket. Azt mutatja meg, hogy mennyivel nőne (hányszorosára) a mobilitás valószínűsége, ha a változó egyik kategóriából a másikba kerülne a hallgató.

A klasszifikációs tábla (5. táblázat) szerint a találati arány 88 százalék, ami azt jelenti, hogy a modell alapján történő besorolás 88 százalékban sikeres.

5. TÁBLÁZAT: KLASSZIFIKÁCIÓS TÁBLA

	Observed		Predicted		
			Vett-e már részt korábban (vagy éppen most) a Miskolci Egyetem által szervezett Erasmus+ mobilitási programban?		Percentage Correct
	Igen	Nem	Igen	Nem	
Step 5	Vett-e már részt korábban (vagy éppen most) a Miskolci Egyetem által szervezett Erasmus+ mobilitási programban?	Igen	17	20	45,9
		Nem	7	181	96,3
	Overall Percentage				88,0

Forrás: Saját számítások

A kapott eredmények alapján azt mondhatjuk, hogy jelentős mértékben az határozza meg a nemzetközi mobilitásba történő bekapcsolódást, hogy mennyire informált a hallgató a lehetőségekről és arról, hogy kiktől kaphat érdemi segítséget. Egyúttal ez az a terület, ahol leggyorsabban és legegyszerűbben be lehet avatkozni a mobilitás ösztönzése érdekében.

Nagyon fontos továbbá, hogy a hallgató rendelkezik-e nemzetközi tapasztalatokkal, hányszor járt már külföldön. Ugyanígy a nyelvtudás szintje is meghatározó a döntésben. Az előbbi adhatja meg azt a bátorságot, ami segít a pozitív döntés meghozatalában, a megfelelő nyelvtudás pedig a mobilitás elemi befolyásolója. A nemzetközi tapasztalatok közös tanulmányutakkal, nyári egyetemeken történő részvétellel részben pótolhatók.

A tanulmányokban való elcsúszástól való félelem szintén befolyásolja a hallgatók nemzetközi aktivitását. Itt is sokat segíthet a kommunikáció és a karok együttműködése a kreditbeszámítási folyamat során.

A legutolsó magyarázó változó, a képzési szint. A korábbi elemzéseket alátámasztó eredményeket ad a regressziós modell is. A referencia kategória a FOKSZ képzés volt, ehhez viszonyítjuk a magasabb képzési szinteket. A nemzetközi mobilitás valószínűsége 21,25 szeresére nő a BSc/BA szint esetén a referencia kategóriához viszonyítva, és további növekedést eredményez az MSc/MA, illetve a PhD szint.

A modellből kiviláglik, hogy a karok közötti különbségeket elsősorban nem az adott karhoz való tartozás okozza, hanem a felsorolt négy tényezőben fellelhető jellegzetes kari különbségek, és ez vezet az eltérő aktivitáshoz.

Hallgatói interjúk kiértékelése

Kollegáink összesen tizenöt hallgatóval készítettek személyes interjút. Az interjúalanyokat úgy választottuk, hogy több képzési szint (alap- és mesterképzés, doktori képzés), és minél több kar (ÁJK, BBZI, GEIK, GTK, MAK és MFK) érintett legyen. Interjúalany az lehetett, aki korábban kitöltötte a felmérés kérdőívét, és jelezte, hogy szívesen részt venne az interjún is, vagy olyan hallgató, aki korábban Erasmus ösztöndíjat nyert el, de az utat visszamondta.

Az interjúkból az alábbi akadályozó elemek és javaslatok rajzolódtak ki:

1. Általános probléma a hallgatók önállóságtól való félelme.
 - a. Megfontolandó olyan partnerszerződések megkötése, ahova két-három hallgató közösen utazhat, így egymást bátoríthatják, és nagyobb eséllyel pályáznak, ill. utaznak ki.
 - b. A már külföldön járt hallgatók támogató hozzáállása, bátorítása segíthet – a már létrehozott Erasmus alumni rendszer erősítése.
 - c. Gyakori kérdések adatbázisa: a leggyakrabban felmerülő problémákra kész válaszok megfogalmazása az Erasmus honlapon, ezzel megkönnyítve a bizonytalan hallgatók dolgát.
2. Félelem a külföldi és hazai tanulmányok kettős terhelésétől.
 - a. Általánosan visszatérő probléma (kivéve GTK) a külföldi tárgyak itthoni beszámításának nehézsége.
 - b. Ugyancsak felmerült motívumként, hogy a teljes ösztöndíj támogatás elnyeréséhez minimálisan szükséges 20 kredit teljesítése bizonytalan nyelvtudás esetén jelentős kockázatforrás, ami elbátortalaníthat.
3. A hallgatók több támogatást várnának.
 - a. Különösen a külföldi szállás felderítésében, a kiutazás megszervezésében, a biztosítás megkötésében, a potenciális külföldi tantárgyak felderítésében számítanának több segítségre.
 - b. Arról megoszlanak a vélemények, hogy kitől jöjjön a legjobban a segítség: korábban külföldön járt diáktárstól, egy diák gyakornoktól, egyetemi alkalmazotttól, vagy esetleg egy külföldi segítőtől.
4. Az idősebbek szerepe kulcsfontosságú a folyamatban.
 - a. Szülők szerepe: anyagi terhet vállalnak, és ezért fontos a támogató hozzáállásuk; az elmúlt évek erőszakos cselekményei sok szülőt arra ösztönöznek, hogy óvatosságból ne támogassa a gyerek külföldi utazását.
 - b. Tanárok szerepe: szinte minden interjúban elhangzott, hogy a tanárok támogatása (élmények, lehetőségek, tárgyak beszámítása) alapvető jelentőségű.
5. Szelektív figyelem a tájékozódásban.
 - a. Az eddig használt kommunikációs csatornák főleg azon hallgatók ingerküszöbét lépik át, akik már eleve érdeklődnek az Erasmus iránt.
 - b. Új irány: Facebook, szöveg helyett képek és videók, nem hagyományos felületek (mosdók, előadók).
 - c. Fókusz az élményekre és az utazásra, valamint a már tapasztalatokkal rendelkező és az érdeklődő hallgatók közötti kommunikációra.

Oktatói interjúk kiértékelése

A hallgatói interjúk mellett öt egyetemi oktatóval is interjút készítettünk. Interjúalanyaink a műszaki és a társadalomtudományi karokat képviselték. Valamennyien több éves tapasztalattal rendelkeztek a nemzetköziesedés terén, amit Erasmus koordinátorként, vagy nemzetközi ügyekért felelős kari vezetőként szereztek.

Az oktatói interjúk legfontosabb tanulságai a következők:

1. A 2014-es Erasmus szabályok szigorodása, és a 30 teljesített kredit elvárása sokakat távol tarthat.
 - a. Megoldása: sikeres hallgatói történetek bemutatásán keresztül demonstrálni lehet, hogy az elvárások nem teljesíthetetlenek.
2. Oktatóink is központi okként látják a hallgatók elkényelmesedését, az önállóság hiányát, valamint a biztos nyelvtudás hiányát.
3. Kezdőlökés fontossága: a nemzetközi tapasztalatokkal nem rendelkező hallgatókat nyári egyetemekkel, csoportos külföldi utazásokkal lehet rávezetni a külföldi mobilitásra, aminek finanszírozására pályázati aktivitás szükséges.
4. Erasmus tapasztalatok beépítése a hallgatói teljesítményértékelésbe.
 - a. Ösztöndíjpályázatoknál, kari emlékérmeknél jelentős pluszpont a külföldi mobilitásért, esetleg az Erasmus mentorkodásért.
 - b. Doktori tantervekbe egy kötelezően külföldön eltöltendő félév beépítése.
5. Hallgatók bevonása a népszerűsítésbe.
 - a. A hallgatók élménybeszámolói jobban hatnak, mint az oktatók buzdítása.
 - b. A Miskolcon tartózkodó külföldi hallgatók bevonása.
 - c. Megoszló vélemények arról, hogy milyen eseményeken lehet a leghatékonyabb a hallgatók megjelenése: nagy évfolyamos előadások, vagy inkább kevésbé hivatalos, oldottabb hangulatú eseményeken (gólyatábor, nemzetközi napok stb.).
6. Az intézményi támogatás ugyancsak segítheti a mobilitást.
 - a. Mivel sok hallgatót aggaszt az anyagi bizonytalanság, és a szállásköltség az egyik legjelentősebb kiadási tétel, nagy segítség lehet, ha a partneregyetemekkel sikerül megállapodást kötni arról, hogy olcsó szállást biztosítsanak.

AZ ÉRDEKELTEK FELADATAI

Az akadályok leküzdésében fontos szerep hárul az egyetemi Erasmus irodára, a kari Erasmus koordinátorokra, és a hallgatókat összefogó Erasmus Student Network (ESN) szervezetre. A feladatok zöme három területre, a hatékonyabb kommunikációra, a szolgáltatások színvonalának javítására és a jobb együttműködésre, az érdekelt felek hatékony bevonására fókuszál.

Egyetemi Erasmus szervezet

Az Egyetemi Erasmus szervezet **kommunikációjában** olyan elemeket kell erősítenie, amik jobban elérik a kevésbé tudatos hallgatókat. Törekedni kell a hallgatóknak szervezett oktatáson kívüli eseményeken való megjelenésre (állásbörze, mobilitási expo, Miskolci Egyetemi Napok, szakmai napok). A fiatalok által gyakran használt kommunikációs csatornákra kell fókuszálni (közösségi oldalak, videomegosztók). A felmérések szerint az elsődleges célpontot a mesterhallgatók képezik, ezért a kommunikáció is kiemelt csoportként kell őket kezelje. Mivel a megélhetési költségei bizonytalanítják el leginkább a potenciális jelentkezőket, alapvető fontosságú pontos információk szolgáltatása az egyes célországok és célegyetemek megélhetési költségeiről, valamint a többlettámogatások megszerzésének lehetséges forrásairól.

Az Erasmus jelentkezőknek nyújtott **szolgáltatások** javítására két javaslat fogalmazódott meg. Fontos akadályozó tényező a nyelvtudás hiánya, vagy a nyelvtudás szintje körüli bizonytalanság, ezért az Idegennyelvi Oktatási Központtal együttműködésben előzetes nyelvi szűrés kialakítása javasolt (hogy egyértelműsítse a jelentkezőkben, mennyit ér a nyelvtudásuk), és intenzív nyelvi kurzusok meghirdetése azok számára, akiknél a nyelvi készségek erősítésre szorulnak. Az előzetes szűrés tanácsadásként is kell működjön, ahol jelzik a hallgatónak, hogy mely országok, vagy mely egyetemek azok, amelyeket az adott nyelvtudás mellett érdemes megpályázni.

A hallgatói interjúkból kitűnt, hogy igen nagy igény lenne további segítség biztosítására az adminisztratív ügyek intézésében (szállásfoglalás, kiutazás megszervezése, külföldi tantárgyak kiválasztása). Ennek egy formája a gyakran ismételt kérdések adatbázisának kiépítése, előre kitöltött sabloniratok készítése, de ide tartozik a személyes tanácsadás is. Személyes tanácsadásra hallgatói mentorok, gyakornokok bevonásával van elsősorban mód, egyrészt mert ez nem növeli az adminisztratív létszámot, másrészt mert a hallgatók szívesebben fordulnak hallgatótársukhoz segítségért.

A hallgatók mobilitási aktivitása akkor fokozható, ha az érintetteket hatékonyabban be tudja vonni az Egyetemi Erasmus szervezet. Erősíteni kell az oktatók **bevonását**, akikre a toborzásban lehet támaszkodni. Másrészt azt is tudatosítani kell az oktatókban, hogy sok hallgatót az rettent el az Erasmus úttól, hogy nem tud megegyezni a miskolci tanárokkal a kint teljesített tárgy befogadásáról, vagy ennek hiányában a vizsga teljesítésének a módjában. Ugyancsak szükség van a korábban már Erasmussal külföldön járt hallgatók intenzívebb bevonására, különösen a toborzás és népszerűsítés, valamint a tájékoztatás terén.

Kari Erasmus felelősök

A kérdőíves megkérdezésre érkezett válaszok alapján összeállított regressziós modell azt mutatja, hogy az alacsonyabb hallgatói aktivitás legfontosabb magyarázója a hallgatói tájékozatlanság, az, hogy nem ismerik az Erasmus lehetőségeket, nem tudják, hogy ki a kari koordinátor, és nem tudják, kihez fordulhatnak kérdéseikkel. A tájékozatlanság leküzdéséhez a kari Erasmus felelősök **kommunikációjának** erősítésére van

szükség. Szükséges az aktívabb koordinátori hozzáállás, és a közvetlenebb kommunikációs csatornák használata (pl. a gólyatáborok és más kari hallgatói rendezvények felhasználása a tájékoztatásra és toborzásra). A tanulmányokban való elcsúszás különösen a költségtérítéssel hallgatóknál képez komoly akadályt, ezért a kari koordinátor feladata annak kommunikációja, hogy a kar egyértelmű szabályokat fogadott el annak érdekében, hogy az Erasmus mobilitás ne járjon félévcsúszással, és így többlet anyagi teherrel. A nappali doktoranduszok felé a nemzetközi mobilitást akár elvárásaként is kommunikálni kell.

A hallgatók félévcsúszástól való félelmét nemcsak a kommunikáció javításával kell kezelni, hanem a **szolgáltatások** színvonalának javításával, az **adminisztratív folyamatok** egyszerűsítésével is. Elengedhetetlen minden karon egy egyértelmű és gördülékeny kreditbeszámítási folyamat kiépítése, amely azt is biztosítja, hogy a beszámított tárgyak Neptun rendszerben való regisztrálása méltányolható időn belül megtörténjen. Kari, ill. szakfelelősi feladat a mobilitási ablak rendszerének meghonosítása, ami legegyszerűbb formában olyan választható tárgyspektrum kialakítását jelenti, amibe a külföldi tárgyak széles skálája beszámítható. Ezzel a megoldással elkerülhető, hogy azért mondják vissza az elnyert ösztöndíjat a hallgatók, mert nem tudtak olyan miskolci tantárgyakat találni, amikbe az Erasmushoz minimálisan szükséges 30 kreditnyi külföldi tárgyat elismeri számukra az Egyetem.

Erősen javasolt a karok számára az eddigieknél lényegesen tudatosabb **partnerhálózat építés**. Erre szükség van azért, mert a mobilitást olyan partnerek erősítik, ahova szívesen mennek a hallgatók (földrajzi-kulturális aspektus), és ahol olyan kurzusokat lehet választani, amelyek a miskolci tárgystruktúrával kompatibilisek (oktatási aspektus). Mivel sok hallgató az egyedüllétől való félelem tart vissza a pályázástól, olyan partnerszerződéseket célszerű kötni, amelyek legalább két hallgató egyidejű kiutazását teszik lehetővé.

Hallgatói szervezet (ESN)

A hallgatókat tömörítő szervezeteket az eddigieknél sokkal erősebben be kell vonni a kiutazó hallgatók **toborzásába** és a feléjük történő **kommunikációba**. Az ESN hagyományosan a beérkező hallgatók fogadásában volt érintett, de a felmérés eredménye azt mutatja, hogy az érdeklődés felkeltésében, a bizonytalanságok oldásában a diáktársak ösztönzése, személyes történetei sokkal hatékonyabbak lehetnek, mint a központilag kialakított kommunikáció. Kívánatos a Miskolcon tartózkodó Erasmus hallgatók aktivizálása is; helyi és vendégdiákoknak szervezett közös programokkal jobban elkelhet az Erasmus iránti érdeklődés.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

ERASMUS MOBILITY TOOL

LEUVENI NYILATKOZAT (2009): http://www.mab.hu/web/doc/kulfold/Leuven_magyar.pdf.

PALKOVICS LÁSZLÓ (2016): A felsőoktatásért felelős államtitkár sajtótájékoztatója a Miskolci Egyetemen a Campus Mundi programról: http://www.uni-miskolc.hu/hirek/799/sajtotajekoztaton_mutatta_be_palkovics_laszlo_allamtitkar_a_campus_mundi_programot

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union